

prædicatorem, qui scripsit Epistolam, et diceres eum «Arte laudis admonitum.» Quid admonitum quæso? an ut mentiretur, ab uno asserens ortos, qui orti sunt a duobus? «Accommodatius videlicet, ut existimas, id esse perpendens, ad laudem operis Dei.» Multum erras: non delectat Deum falsa laudatio. Soles eam tu quidem libenter exhibere libidini: sed valde displicet falsitas veritati. Nam et ipsi libidini te cur præbeas, non laudatorem, sed adulatorem, nescio. Numquid ideo te plus amabit? Prorsus falleris: illa non amat hominem, sed plane stimulat, ut amet quod amare non debet.

Si non potest quocumque locutionis modo non mendaciter, sed veraciter dici, ex uno esse ortos, qui orti sunt ex duobus: cur putas ideo generationem non potuisse insinuari, ubi dictum est, «Per unum hominem peccatum intravit in mundum¹»; quia generatio fit per duos, non per unum? Cum sit omnibus notum, aut eum potius, aut prius generare qui seminat; foeminam vero aut non generare, sed parere, aut si et ipse partus recte generatio dici potest, prius eam de viro generante concipere, et postea foetum quem conceperat generare. Proinde Apostolus cum peccatum in mundum, quod Christus regeneratione dilueret, generatione intrasse vellet intelligi; per unum hominem dixit, qui tunc vel prius vel potius generavit: præsertim quia, ut jam diximus, et tibi inculcandum est, si hoc propter exempli diceret principatum; per unam diceret, ex qua primum in genere humano peccandi processit exemplum; et magis prætermitteret virum, quem mulieris exemplum, ut etiam ipse peccaret imitando, noverat subsequutum.

LXXXVI. JUL. «Ad Hebræos ergo, ubi de generatione sermo est, ex uno dicuntur multi extitisse: ad Romanos au-

¹ Rom. v, 12.

² Hebr. ii, 11. — ³ Id. xi, 3.

tem, ubi de peccato Apostolus loquitur, per unum hominem ait intrasse peccatum; quo numero absolutissime se nihil de generatione sensisse perdocuit.»

AUG. Contra res apertas sic loqui, non est ut putas, eloquentia laudabilis, sed incredibilis impudentia.

LXXXVII. JUL. «Ubi autem de Christo dicitur, «Qui sanctificat, et sanctificantur, ex uno omnes¹»; non de Adam, sed de Deo accipi potest, cujus virtute Christus secundum carnem factus est, et omne genus humanum: et per hoc ad labefactandam intelligentiam Apostoli, qua dixit per unum hominem peccatum intrasse in mundum, aliorum similitudo verborum nihil quivit asferre momenti. Hæreat tamen id quod sequitur maxime prudentis animo lectoris, ut intelligat me hactenus multo remissius quam res postulabat, egisse. Patiamur quippe, ut plurimis testimoniis doceatur generationem, quæ nisi per duos fieri non potest, agi tamen etiam per unum solere dici. Verum nihil opinio traducis promovebit: cur? videlicet quia alia sunt quæ abusive, alia quæ proprie dicimus: ergo ea quæ sunt propria, appellationes suas sine dispendio largiuntur; ea vero quæ per usurpationem dicuntur, principalibus rebus, videlicet propriis, definitionum suarum præjudicia non sinuntur invehere; fitque hoc totum inculpabiliter, cum rebus de quibus non est ulla dubitatio, per abusionem vocabula impertimur aliena.»

AUG. Sed tu dubitationem, apertis etiam rebus quæ contra te fuerint, illaturus es.

LXXXVIII. JUL. «Cæterum cum res aliqua contra opinionem omnium eo sermone inducitur, in cujus sono habet omne præsidium; graviter peccatur, si proprio ejus nomine ad manum posito, emendicata abusivi appel-

¹ Hebr. ii, 11.

² Math. i, 2. — ³ Ibid. 3. — ⁴ Rom. v, 12.

latione signetur. Cum ergo de foetibus sermo est, quoniam nullus dubitat quin natus quisque duos habeat parentes, nec hoc astipulatione indiget, non incommodabit intellectui, si dicam ex uno illum esse generatum: neminem quippe sermo meus adeo permovebit, ut putet illum nasci aut sine patre, aut sine matre potuisse.

AUG. Natus quidem duos parentes habet: sed ut nascatur, unus eum serendo gignit, altera edendo parit. Unde satis apparet, cui sit potissimum, vel cui primum generatio tribuenda; ut desinas rebus in luce positis nebulas loquacitatis offundere. Quis autem sic loquitur, ut dicat quemquam ex uno generatum? cum omnis qui hoc audit, non cogitet nisi patrem, nec hominem seminando generet nisi unus pater. Sed ex uno generati duo vel plures recte dici solent, qui non habere unum patrem possent existimari. Ubi autem pater et mater sunt cogitandi, quis ex uno natus nisi mendaciter dicitur? Numquid enim, si manifestum sit duos simul ambulasse, aut aliquid simul egisse, ideo sine mendacio dicis unum ambulasse, aut unum hoc egisse, quia manifestum est duos fuisse? Nonne mendacium tuum tanto erit impudentius, quanto illud apertius? Ponitur quidem et singularis numerus pro plurali, tropica locutione, sicut in plagis quibus percussa est Ægyptus, ubi dicitur rana vel locusta numero utique singulari, cum multæ fuerint¹: si autem diceretur rana una, vel locusta una; quis dubitaret tanto esse hoc mendacium vanius, quanto est illa veritas clarior?

Desine igitur istos fumos hominibus harum rerum imperitissimis vendere; et per unum hominem in mundum intrasse peccatum, non sicut tu, sed sicut Apostolus dicit, intellige. Per unum quippe hominem non exemplo præcedentem, (nam hoc de femina diceretur,) sed prin-

¹ Psal. LXXVII, 50, 51, et civ, 33.

cipio generantem, quia prior sevit quod illa conciperet, et ipse genuit quod illa pareret, peccatum intravit in mundum: sicut scriptum est: « Abraham genuit Isaac, » Isaac genuit Jacob¹, » et per cæteras subsequentes generationes ista locutio perseverat; nec dictum est, Abraham et Sara genuerunt Isaac, aut Isaac et Rebecca genuerunt Jacob: et ubi matres commemorari necessarium fuit, non ait Evangelista, Judas et Thamar genuerunt Phares et Zaran; sed ait: « Judas genuit de Thamar²: » et ubicumque adjunxit et matres, generationem tamen patribus dedit, non dicens: Ille et illa genuerunt illum, sed, Ille genuit illum de illa: unde intelligas eo modo dictum, ex uno Abraham genitos esse innumerabiles, quia ipse illos genuit unus ex Sara. Ideoque dictum: « Per unum hominem peccatum intravit in mundum³, » ut intelligeretur ibi generationis initium, quod ex viro est; non imitationis exemplum, quod in genere humano per unam potius, quam per unum intravit in mundum.

LXXXIX. JUL. « Cum vero de peccato agitur, quod contra omnium opinionem et omnem rationem simulatur ingenitum. »

AUG. Non contra omnium opinionem omnemque rationem simulatur; sed contra vestrum errorem, teste Scriptura, et ipsa generis humani miseria peccatum originale monstratur.

XC. JUL. « Et hoc peccatum transisse per unum proprie dicitur, si exemplum delinquendi præbuit: inconvenientissime autem, si peccatum istud ingenitum, quod ad posteros nisi per duos transire non potuit: »

AUG. Imo per unum intravit, a quo seminatum est quod peperit illa: exemplum autem in illa præcessit, quod secutus est ille.

¹ Matth. 1, 2. — ² Ibid. 3. — ³ Rom. 7, 12.

XCI. JUL. « Commendaveritque Apostolus transisse peccatum, sed non per unum; ostenderitque hoc veritas ad exemplum proprie pertinere; intolerabili impudentia Traducianus facit, ut dicat et ad se illum numerum inflexum abusione pertingere. »

AUG. Quid est quod tam sæpe novo nomine quasi contumelioso agere te putas, ut fugiatur veritas antiquissimi catholici dogmatis, dum novitas expavescitur nominis? Quid non potest isto modo derideri? sed vanitate, non urbanitate. Apostolus enim dicit: « Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit¹. » Hæc verba utique suscipimus: si ergo nos Traduciani sumus propter peccatum quod generatione traductum est, ut in omnes homines pertransiret; vos Traduciani estis propter peccatum quod imitatione traductum esse fingitis, ut in omnes homines pertransiret; et prior Apostolus Traducianus apparuit, qui sive hoc quod eum sensisse clarum est, sive illud quod errando dicitis senserit; peccatum tamen in mundum per unum hominem intrasse, et in omnes homines pertransisse dicendo, hujus occasionem nominis præbuit. Si autem traducis nomen his verbis non convenit, ubi dicitur per unum hominem intrasse; et in omnes homines pertransisse peccatum; nec nobis hoc nomen, nec vobis, nec Apostolo convenit: sed plane hoc dicere, hoc objicere, hoc assidue odioseque repetere, ineptiæ vestræ satis convenit.

XCII. JUL. « Nam cum inauditum monstrum sit, si dogma etiam tolerabile, novum tamen, aliquis relinquens propria, abusivis verbis condere ambiguisque conetur: tum istud infinite deformius est, quod res obscœnas et Dei justitiam criminantes, tam ancipitibus Augustinus

¹ Rom. v, 12.

nititur confirmare sententiis, ut eas contra se proprie, pro se autem precario sonare fateatur. Quisquam-ne eruditorum illi argumento fidat, quod cum in jus venerit, ab inimico ejus quasi vernaculum; ab illo vero quasi fugitivum plagiatumque pensetur? »

AUG. De verbis abusivis et propriis ea loqueris, ut hominum paucitate contempta qui te intelligunt et inveniunt delirantem, eligas multis qui te non intelligunt, videri dicere aliquid, cum dicas nihil. Melius ergo paucis doctis te relinquo, qui et me non demonstrante, facillime intelligunt te nihil dicere, quam te refellendo quamvis vera dicam, ea quæ multi non intelligunt dico. Verumtamen ubi dictum est: « Per unum hominem peccatum intravit in mundum¹, » propter generationis auctorem, ideo formam futuri, propter regenerationis auctorem; non verba sunt abusiva, sed propria.

XCIII. JUL. « Quod igitur ad Hebræos positum est, « Ex uno² omnes³, » exigit laus Dei, post commemorationem tamen parentum: quod autem dicitur de Christo: « Qui sanctificat, et sanctificantur, ex uno omnes⁴, » ad Deum relatum est. »

AUG. Magis post commemorationem parentum (præsertim quia jam transierat a patre, et de matre loquebatur,) præteriri non debuit ipsa mater; sed dici debuit: Ex duobus orti sunt; qui non ex uno, sed ex duobus orti erant, ut laus Dei esset vera, non falsa; nisi quia et hoc verum est, quod ex uno orti sunt; nec abusive dictum est, sed proprie propter auctorem seminis patrem, non propter augendam mendacio, sicut tu existimas, Dei laudem. Dicere quippe: Homo fecit, quod homines duo pluresve fecerunt; potest tropica esse locutio: si quis autem dicit

¹ Rom. v, 12. — ² Hebr. xi, 12. — ³ Forte orti sunt omnes. — ⁴ Hebr. ii, 11.

unum hominem fecisse, quod duo fecerunt, nisi eorum duorum auctor facti sit unus: aut mentitur aut fallitur: sicut de locusta et rana paulo ante jam diximus.

XCIV. JUL. « Sic enim Apostolus ad Corinthios: « Nam sicut mulier, inquit, ex viro, ita et vir per mulierem; omnia autem ex Deo¹. » Tertio vero ostendit ratio, quoniam etsi neutrum horum quod nobis adminiculatur, fuisset; tamen illam sententiam, qua per unum hominem intrasse peccatum in hunc mundum Paulus disputat, nullum cum Manichæis iniisse foedus. »

AUG. Tu potius ista dicendo ostenderis foedus. Nam quod foedus est Apostolo cum Manichæo? Cum Apostolus dicat: « Corpus quidem mortuum est propter peccatum²; » quod evertit hæresim vestram: Manichæus autem dicat: Corpus immutabiliter malum est, propter coæternam bono mali naturam? Itemque in eo loco ubi dictum est: « Corpus mortuum est propter peccatum; » Apostolus dicat: « Qui suscitavit Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra³: » Manichæus autem dicat, carnis corpora non pertinere ad boni Dei creaturam, sed ad mali naturam; nec Christum a mortuis suscitatum, sed non esse mortuum. Vos ergo qui Manichæi non estis, sed diversa peste nec vos sani estis, dicite quomodo sit corpus mortuum propter peccatum; qui corporis mortem non per peccatum illius hominis, sed lege naturæ intrasse asseveratis in mundum.

XCV. JUL. « Ac per hoc, inconcussa manet nostra responsio, quæ ostendit per unum hominem, non generatione vitiatam atque corruptam, sed integra permanente natura, vitiosam solummodo allegari ab Apostolo peccantium voluntatem. »

AUG. Numquid usque adeo cæci estis, aut homines

¹ 1 Cor. xi, 12. — ² Rom. viii, 10. — ³ Ibid. 11.

excæcatis caliginosis disputationibus vestris, ut negare audeatis nasci corpora vitiosa? Numquid ad hominum naturam non pertinent corpora? Aut quod Manichæi dicunt, (quorum dementiam nescientes quidem, sed quantum adjuvetis, advertere et cogitare non vultis,) gentis tenebrarum corporibus anima bona tenetur admixta? Dicite ergo vitiosorum corporum merita, qui negatis parvulos ex parentibus trahere ulla peccata. Ecce Manichæi dicunt: Usque adeo caro ista mortalis non ad opificium Dei, sed ad gentis pertinet tenebrarum, ut etiam hominum corpora, quos ad imaginem Dei factos esse perhibetis, non solum corruptibilia et conditioni mortis obnoxia, verumetiam vitiosa sæpe nascantur. Quid eis respondebit hæresis vestra, nisi humanam, quamvis sub Deo creatore et artifice, hanc tamen esse naturam, ut etsi nemo peccasset, etiam in paradiso talia hominum corpora nascerentur? O abominabilem et damnabilem vocem! Nos autem quoniam hominum corpora non solum corruptibilia et necessitati mortis obstructa, verumetiam multa in eis innumerabili vitiositate languida, distorta, deformia, nullo parentum præcedente peccato, in paradiso exortura fuisse non dicimus, et eos qui dicunt dignissimos anathemate judicamus; non ab initio sic institutæ naturæ, sed iniquitatis merito postea vitiatæ ista tribuimus, ut et vos et Manichæos inconcussa et antiqua fidei catholicæ stabilitate destruamus.

XCVI. JUL. « Sed revertantur ad librum illum, quem ad Valerium destinavit, in quo discerptas de libro meo uno duntaxat sententias sibi discutiendas refellendasque proposuit. Et quidem in primo operis præsentis libello usque ad ea Augustini dicta perveneram, quibus resecta impudentia, qua opinionis illius fugiebat invidiam, ne

diabolum videretur asserere hominum conditorem, pronuntiavit Deum esse auctorem malorum, atque ipsum talis meriti creare substantiam, quæ reatum, antequam usum rationis, accipiat, et quæ in regno diaboli, Conditoris sui manibus collocetur. »

AUG. Qui naturam discernit a vitio, non dicit quod dicitis : qui intelligenter legit quod dico, non me putat dicere quod non dico.

XCVII. JUL. « Eumque esse figulum iræ et perditionis vasa fingentem. »

AUG. Quantumlibet non intelligas, quomodo Deus faciat ex eadem massa aliud vas in honorem, aliud in contumeliam¹ : ita facit tamen, ut non faciat tertium genus vasorum, nec in honorem, nec in contumeliam, quales vos esse parvulos vultis; et in regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam esse contumeliam deputatis. Ipsum enim regnum sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem poenam credatis hominis esse, sed nullam.

XCVIII. JUL. « Sed quæ in perditionem, non processu liberæ voluntatis, verum informatoris sui potestate cogantur. »

AUG. Potes dicere, non quoslibet homines, sed jam regeneratos filios suos Deum in perditionem cogere, faciendo eos vivere, quos a fide prævidet recessuros, cum posset eos hinc rapere, antequam malitia mutarentur.

XCIX. JUL. « Tantumque hoc prodigialis dogmatis nefas apostoli Pauli molitus est roborare sententiis, quas contextu totius lectionis exposui, et ostendi prophetam Isaiam, de quo hanc comparisonem figuli constabat assumptam, justitiæ divinæ plenissime causam tueri. »

AUG. Quid ostendisti legentibus et intelligentibus nisi

¹ Rom. ix, 21.

te verba apostolica nimia loquacitate conatum, non tamen potuisse, pervertere?

C. JUL. « Secundum autem librum expositione Apostoli argumentis Augustini ex adverso positis, pro ea quam suppeditavit veritas, facultate complevi : atque ideo nunc ad libri ejus ordinem revertamur. »

AUG. Secundum librum non expositione Apostoli, sed sub expositionis professione, inani oppugnatione compesti, vanitate tibi, non veritate, suppeditante quæ diceres.

CI. JUL. « Igitur postquam sibi unum de præfatiuncula prioris operis mei caput, quod quasi impugnaret objecit, illudque de figulo peccatorum Deo suo subdidit; me arguit, quam sane constanter et pure, ipsius eloquiis publicetur. Non itaque, sicut te atque alios fallens loqueris¹, si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit, Coelestianus et Pelagianus vocatur : ista quippe et catholica fides dicit. Sed si quis ad colendum recte Deum, sine ipsius adjutorio dicit esse in hominibus liberum arbitrium, et quisquis ita dicit Deum nascentium conditorem, ut parvulorum neget a potestate diaboli redemptorem, ipse Coelestianus et Pelagianus vocatur. Liberum itaque arbitrium esse in hominibus, et Deum esse nascentium conditorem, utrique dicimus : non hinc estis Coelestiani et pelagiani. Liberum autem esse quemquam ad agendum bonum sine adjutorio Dei, et non erui parvulos a potestate tenebrarum, et sic transferri in regnum Dei; hoc vos dicitis : hinc estis Coelestiani et Pelagiani. « Natate te quidem in impietatis tuæ et formidinis palude frequenter ostendi, nec super hoc dabiturum prudentem constat esse lectorem. »

¹ Aug. lib. 2. de Nupt. cap. 3.

AUG. Nec natate te posse sed mergi, alii noverunt, qui hæreticum te esse cognoscunt: nam tu eadem submer-
tione sensum etiam perdidisti.

JUL. « Atque ideo in primo libro nec me fuisse men-
titum, quid scripseram, omnes qui fugissent nostræ so-
cietatis invidiam, in Manichæorum prærupta corruere,
liberum arbitrium denegantium, et Deum hominum
conditorem; teque id quod fueras propulsare conatus,
statim absolutis arripuisse sermonibus, etiam illorum
scriptorum, quæ ad Bonifacium miseris, insertione pa-
tefecit⁴. Verumtamen hoc etiam hæc quam nunc posui,
tua responsio confitetur. Dixisti enim, fidem catholicam
esse, quæ et liberum credit arbitrium, et Deum nascentium
conditorem. Quod utrumque omnium hæreticorum,
Manichæos certum est vobiscum negare.

AUG. Manichæi, (quod videre non vultis), a vobis
potius adjuvantur, qui tot et tanta mala quæ pati parvu-
los cernimus non meritis peccatorum, sed genti tribuunt
tenebrarum. Non enim habetis quo fugiatis, quando a
vobis mala ista unde sint percunctantur. Sed nobis ad
liberum arbitrium hominis, quo natura humana, cum
bona fuerit instituta, vitiata est, hæc omnia referentibus,
catholica vobiscum veritate vincuntur.

CIII. JUL. « Verum quia fidei catholicæ cujus solido
nudatus es, quasi amiculum tenue, solum nomen assumis,
vis nos credere, etiam a te hoc teneri quod catholici con-
fitentur, id est, et liberum arbitrium esse in hominibus,
et Deum nascentium conditorem. Sed si hoc a te simplici-
ter fideliterque prolatum est finem, certamini impone
silentio; fama ad nos criminantium recurat, qui id ob-
jecerimus tibi, quod segura negatione deleveris. Hoc so-
lum huic adde sententiæ, si qua inventa fuerit secta, si

⁴ Vide lib. I. n. 94.

qua disputatio, quæ hanc duplicem confessionem, quam
catholicam esse professus es, aliqua conetur argumen-
tatione convellere, aut non esse, aut tuam non esse,
aut a te ulterius non defendi. Si autem juvat, ea quæ
dicturus es negasse, locupleti etiam disputatione de-
fendere; explica definitiones liberi arbitrii, et fines
ejus distinctionibus absolutis quasi quibusdam cinge li-
mitibus.»

AUG. Inimici et defensores, liberum arbitrium defen-
dendo premitis, quod ad suos limites revocari omnipoten-
tis et veri defensoris bonitate non vultis.»

CIV. JUL. « Deum quoque talium hominum assere
conditorem, quales manibus ejus justitiæque conve-
niunt.»

AUG. O stulti hæretici novi: si manibus Dei non con-
veniunt opera vitiosa, numquid manibus Dei subtrahere
ulla hominum corpora audebitis, quæ videtis sæpe nasci
nonnulla vitiosa? Cur non ergo naturam primario pec-
cantis hominis arbitrio vitiatam cum catholica veritate
fatemini, de qua Deus facit quod non solum artifici bono,
sed etiam judici convenit justo; ne Manichæi vos cogant
humana corpora tribuere artifici maligno et injusto?

CV. JUL. « Quorum certe nihil a te actum est: sed post-
quam respondisti catholicos liberum arbitrium confiteri,
de quorum te numero esse confugis; statim definitionem
admovisti, quæ id quod dedisse videbaris eriperet. Ais
enim: Sed si quis ad colendum recte Deum, sine ipsius
adjutorio dicit esse in hominibus liberum arbitrium, hic
Pelagianus vocatur. « Et item: » Liberum arbitrium esse
in hominibus dicimus. Liberum autem quemquam esse
ad agendum bonum.

AUG. Ibi si adjunxisses: « Hæretici dicunt; » quamvis
ego verba ista non dixerim, a meo tamen sententia non

recessisses. Verum est enim hæreticos dicere, id est, vos ipsos, liberum esse quemquam ad agendum bonum sine adjutorio Dei. Sed cur ibi non legerim : « Sine adjutorio Dei, » quæ in hac sententia verba mea etiam ipse paulo ante posuisti; quandiu possum, mendoso posuit codici tribuo, quam tibi dic ergo cætera.

CVI. JUL. « Quod enim ais, ad colendum recte Deum sine ipsius adjutorio, dici a nobis, sufficere unicuique libertatem arbitrii, omnino mentiris. Cum enim cultus Dei multis intelligatur modis, et in custodia mandatorum, et in execratione vitiorum, et in simplicitate conversationis, et in ordine mysteriorum, et in profunditate dogmatum, quæ de Trinitate vel de resurrectione, multisque aliissimilibus fides Christiana consequitur : qui fieri potest, ut nos in confuso dicamus, sine adjutorio Dei liberum arbitrium sufficiens ad ejus esse culturam cum legamus in Evangelio dicentem Dominum, « Confiteor tibi, Pater Domine cœli et terræ, qui abscondisti hæc a sapientibus » et prudentibus, et revelasti ea parvulis; ita Pater; quoniam niam sic fuit beneplacitum ante te ¹ » Cum utique ista omnia, tam quæ dogmatibus, quam quæ mysteriis continentur, libertas arbitrii per se non potuerit invenire : quamvis ut nec idola colerentur, nec Deus qui innotescebat mundi ipsius conditor sperneretur, magistro gentium teste, docere potuerit ratio naturalis ². Non ergo hoc quod fingis, aut nos aut quisquam dicit prudentium : sed affirmamus a Deo fieri hominem liberi arbitrii, eumque innumeris divinæ gratiæ speciebus juvari, cui possibile sit vel servare Dei mandata, vel transgredi. Et hoc est ubi liberum arbitrium esse defendimus, ut cum Deus tam multis modis benignitatem suam asserat, id est, præcipiendo, benedicendo, sanctificando, coercendo, provo-

¹ Matth. xi, 25, 26. — ² Rom. i, 26.

cando, illuminando, unusquisque eorum qui jam ratione utitur, liberum habeat, voluntatem Dei vel servare vel spernere. »

AUG. Tam multa dicis quibus nos adjudvat Deus, id est : « Præcipiendo, benedicendo, sanctificando, coercendo, provocando, illuminando : » et non dicis, charitatem dando; cum dicat Joannes apostolus, « Charitas ex Deo est ¹. » Unde item dicit, « Ecce qualem charitatem » dedit nobis Pater, ut filii Dei vocemur, et simus ². » In hac charitate, quæ cordi humano, spiritu, non littera datur, etiam potestas illa intelligitur, de qua idem ipse in Evangelio suo, « Dedit eis, inquit, potestatem filios Dei fieri ³. » Hanc vos ab homine esse dicitis homini per liberum arbitrium, spiritum habentes hujus mundi, non eum qui ex Deo est ⁴; propter quod nescitis quæ a Deo donata sint nobis ⁵. Ideo nec pacem habetis cum Ecclesia, de qua existis; nec charitatem quam Dei esse donum negatis: nec fidem, quia hæretici estis: quoniam pax fratribus et charitas cum fide, non ab humano libero arbitrio, sed a Deo Patre et Domino Jesu Christo. Si agnoscis in his verbis dogma apostolicum, et in verbis tuis agnosce te hæreticum.

CVII. JUL. « Non ergo sine adjutorio Dei ad cultum ejus, qualem exhibent initiati mysteriis, liberum arbitrium idoneum credimus; sed divinæ æquitatis locupletem testem libertatem arbitrii confitemur, ut eo tempore quo nos manifestari oportet ante tribunal Christi, et recipere unumquemque propria corporis, sicut gessit, sive bonum, sive malum, nihil Deus injuste judicare doceatur, qui nulli imputat peccatum, nisi quod is, qui propter illud punitur, potuit et cavere. »

¹ 1 Joan. iv, 7. — ² Id. iii, 1. — ³ Joan. i, 12. — ⁴ 1 Cor. ii, 12. — ⁵ Ephes. v, 23.